

Academic Focus

มีนาคม 2562

สารบัญ

- บทนำ
- ความเป็นมา
- ลำดับเหตุการณ์สำคัญในการก่อตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศาลอาญาระหว่างประเทศ
- ความสำคัญของศาลอาญาระหว่างประเทศ
- รัฐภาคีที่ถอนตัวจากการให้สัตยาบันต่อธรรมนูญกรุงโรม
- ประเภทความผิดที่อยู่ในบังคับของศาลอาญาระหว่างประเทศ
- มุมมองนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาต่อศาลอาญาระหว่างประเทศ
- ความเข้าใจเรื่องกองกำลังรักษาสันติภาพในการปฏิบัติการภายใต้บังคับการสหประชาชาติ
- เหตุผลของการทำข้อตกลงร่วมกับสหรัฐอเมริกาตามมาตรา 98
 - กรณีศึกษาตามข้อตกลงมาตรา 98
- รัฐบาลไทยกับการปฏิบัติตามข้อตกลงมาตรา 98 แห่งธรรมนูญกรุงโรม
- บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา
- บรรณานุกรม

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<https://www.parliament.go.th/library>

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ กรณีข้อตกลงทำร่วมกับสหรัฐอเมริกา ตามมาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรม

บทนำ

ประเด็นเรื่อง ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court) ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาถกเถียง ในแวดวงวิชาการเป็นระยะ ๆ โดยเฉพาะประเด็นปัญหาการใช้เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศในการดำเนินคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศโดยเฉพาะการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีกลุ่มประเทศในแถบทวีปแอฟริกาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้หลาย ๆ ประเทศที่เคยได้ให้สัตยาบัน (ratified) ไว้ก่อนหน้านี้ ได้มีการขอยกเลิกการให้สัตยาบันในเวลาต่อมาและประเทศมหาอำนาจอย่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้เสนอสนธิสัญญาทวิภาคีว่าด้วยความคุ้มกันของรัฐ (State Immunity) ในมาตรา 98 ในลักษณะรัฐต่อรัฐ โดยอาศัยหลักความคุ้มกันของรัฐตามมาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรม ประกอบกับเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ. 2018 สำนักข่าว BBC ภาคภาษาไทย (“ทำไมศาลอาญาระหว่างประเทศจึงถูกวิจารณ์?”, 2561) ได้นำเสนอข้อมูลเรื่อง “ทำไมศาลอาญาระหว่างประเทศจึงถูกวิจารณ์” ทำให้เห็นว่ามุมมองของนักวิชาการหลายท่านได้วิพากษ์วิจารณ์เรื่องการบังคับใช้กฎหมายกับบรรดาผู้กระทำความผิดในคดีอาญาระหว่างประเทศในบางประเทศโดยการใช้หลักการเสริมเขตอำนาจศาลภายในรัฐ (complementarity principle) ก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง เนื่องจากการนำเสนอคดีความต่าง ๆ เป็นไปด้วยความล่าช้าและมีลักษณะเป็นสองมาตรฐาน (double standards) โดยมีคดี

มากกว่า 26 คดี (Weed, 2011) เกิดขึ้นในประเทศแถบทวีปแอฟริกาเป็นส่วนใหญ่ ในเวลาต่อมาหลังจาก
ธรรมนูญกรุงโรม มีผลบังคับทางกฎหมายเมื่อ ค.ศ. 2002 เป็นต้นมา ได้มีการถอนตัวของรัฐภาคีภายหลัง
ที่ได้ให้สัตยาบันไปแล้ว เนื่องจากปัญหาในมาตรา 98* ของธรรมนูญกรุงโรม (Murphy, 2013, p. 1)

จากการที่รัฐภาคีต้องการถอนตัวจากการให้สัตยาบันแล้วนั้น ส่งผลหลายประการ โดยเฉพาะ
บทบัญญัติตามข้อ 98 แห่งธรรมนูญกรุงโรม และกำหนดคำจำกัดความของอาชญากรรมการรุกราน
ในข้อ 8bis ตามข้อมติ RC/Res.6 แก่ธรรมนูญกรุงโรมของธรรมนูญกรุงโรม เมื่อ ค.ศ. 2010 โดยได้ใช้คำนิยามเดิม
จากข้อมติที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly Resolution:
UNGA Resolution) ที่ 3314 ส่งผลทำให้ทหารอเมริกันที่เคยปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกองกำลังรักษาสันติภาพ
ที่ถูกส่งไปประจำการในการสู้รบกับกลุ่มก่อการร้ายในหลายภูมิภาคของโลก จะต้องได้รับโทษจากคำจำกัด
ความดังกล่าวของธรรมนูญกรุงโรม สหรัฐอเมริกาในยุครัฐบาลคลินตันสมัยที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1997 ถึง 2001
ปฏิเสธการให้สัตยาบัน โดยเฉพาะในช่วงท้ายของสมัยรัฐบาลคลินตัน ประธานาธิบดีคลินตันแสดงความคิดเห็น
ว่าตนเองคงไม่ต้องการให้สหรัฐอเมริกาให้สัตยาบันธรรมนูญกรุงโรม ว่าไม่ต้องการให้มีการนำเรื่องดังกล่าว
ส่งไปให้วุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบในการให้สัตยาบันธรรมนูญกรุงโรมที่จะเกิดขึ้นไม่ว่าในรัฐบาลสมัยหน้า
หรือต่อ ๆ ไป จนกว่าได้รับความพอใจจากทุก ๆ ฝ่ายแล้ว ภายใต้หลักทั่วไปของรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา
จากประเด็นสำคัญดังกล่าวนี้ ได้ส่งผลอย่างชัดเจนอย่างมีนัยสำคัญในเวลาต่อมา ก่อให้เกิดการลงนาม
ในลักษณะทวิภาคีระหว่างรัฐต่อรัฐกับรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมา (Bradley, 2002, p. 1)

จะเห็นได้ว่าจากแนวความคิดเดิมที่เกิดขึ้นในสมัยประธานาธิบดีคลินตัน ได้ส่งผลต่อเนื่องมายัง
รัฐบาลในยุคต่อ ๆ มา โดยได้มีหนังสือถึงเลขาธิการใหญ่ของศาลอาญาระหว่างประเทศ เป็นเวลาล่วงหน้า
3 เดือนก่อนที่ธรรมนูญกรุงโรม จะมีผลบังคับในทางกฎหมาย เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม ค.ศ. 2002 ในปีเดียวกัน
โดยอาศัยการแสดงเจตนาครั้งนี้เป็นไปตามข้อ 18 ของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา
(Vienna Convention on the Law of Treaties) โดยถือหลักการข้อผูกมัดที่เกิดขึ้นจากความสุจริต (as the
good faith obligations) โดยให้เหตุผลว่ารัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาจะไม่เห็นด้วยกับศาลอาญาระหว่าง
ประเทศ แต่ก็มีหน่วยงานภาคเอกชนหลายแห่งในสหรัฐอเมริกาที่ดำเนินการเป็นองค์กรภาคเอกชน
เพื่อสนับสนุนงานด้านศาลอาญาระหว่างประเทศ (American Non-Governmental Organization

* Article 98

Cooperation with respect to waiver of immunity and consent to surrender

1. The Court may not proceed with a request for surrender or assistance which would require the requested State to act inconsistently with its obligations under international law with respect to the State or diplomatic immunity of a person or property of a third State, unless the Court can first obtain the cooperation of that third State for the waiver of the immunity.

2. The Court may not proceed with a request for surrender which would require the requested State to act inconsistently with its obligations under international agreements pursuant to which the consent of a sending State is required to surrender a person of that State to the Court, unless the Court can first obtain the cooperation of the sending State for the giving of consent for the surrender.

Coalition for the International Criminal Court: AMICC) โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นการเรียนรู้ในเรื่องสิทธิมนุษยชนและเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้จากสถานศึกษาที่ได้สนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับหน่วยงานภายในศาลอาญาระหว่างประเทศเพื่อเป็นการรณรงค์ให้สาธารณชนได้มีความเข้าใจในเรื่องศาลอาญาระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาในบางประเด็นของหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในหัวข้อ “ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของศาลอาญาระหว่างประเทศ กรณีข้อตกลงทำร่วมกับสหรัฐอเมริกาตามมาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรม” กล่าวได้ว่า จากจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1998 เป็นต้นมา โดยรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาเห็นว่าไม่ขอให้สัตยาบันต่อธรรมนูญกรุงโรม (Rome Statute) เพื่อแสดงจุดยืนที่ไม่ผูกมัดทางกฎหมายที่ได้เคยลงนามไว้เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 2000 (United Nations Treaty Collection, 2018) การปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา โดยในสมัยรัฐบาลประธานาธิบดีจอร์จ วอล์กเกอร์ บุช (George Walker Bush) ได้มีการลงนามลักษณะทวิภาคี (bilateral agreement) ที่เรียกว่า Article 98 Agreement โดยมีหลายประเทศที่ได้ลงนามลักษณะดังกล่าวนี้รวมทั้งรัฐบาลไทยก็ได้ลงนามร่วมกับรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาด้วย โดยขอยกกรณีในประเทศไทยได้ทำสัญญาทวิภาคีกับรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น จะเห็นว่าในมาตรา 98 (2) ของธรรมนูญกรุงโรม ไม่ให้รวมถึงพลเมืองของสหรัฐอเมริกา กรณีถูกดำเนินคดีโดยศาลอาญาระหว่างประเทศ ส่งผลทำให้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ที่ได้ทำการลงนามกับรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาก็ไม่ต้องการผูกมัดในลักษณะความผิดที่เกิดจากคำจำกัดความของอาชญากรรมอันเป็นการรุกราน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ สภาคองเกรสได้ผ่านกฎหมาย the American Service members' Protection Act of 2002 เพื่อเป็นการต่อต้านศาลอาญาระหว่างประเทศโดยรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา อ่างความคุ้มกันดังกล่าวภายใต้ธรรมนูญกรุงโรมในมาตรา 27 รวมทั้งองค์กรของรัฐและองค์กรเอกชนในสหรัฐอเมริกาต่อต้านและกดดันไม่ให้มีการขยายระยะเวลาดังกล่าวออกไป ดังนั้น เพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ทหารและผู้ที่เกี่ยวข้องของตนเอง ต้องถูกดำเนินคดีโดยศาลอาญาระหว่างประเทศ รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาจึงแก้ไขด้วยการกดดันให้ประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมลงนามในสนธิสัญญาทวิภาคีว่าด้วยความคุ้มกัน (Bilateral Immunity Agreement: BIAs) ที่เรียกว่าข้อตกลงมาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรม (Article 98 Agreement) (ชนันภรณ์ บุญเกิดทรัพย์, 2547, น. 153-160)

จากประเด็นดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะหยิบยกขึ้นมาเพื่อทำความเข้าใจในองค์กรดังกล่าว และอธิบายมุมมองและข้อแตกต่างบางประเด็นในข้อกฎหมายของกฎบัตรสหประชาชาติ และหลักกฎหมายของศาลอาญาระหว่างประเทศพอสังเขป และต้องการกล่าวถึงศาลเฉพาะกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติในช่วงที่เกิดคดีอาชญากรรมสงคราม พร้อมทั้งแง่มุมในการบังคับใช้กฎหมายที่เกิดจากองค์กรดังกล่าวว่ามีผลเป็นประการใดบ้างรวมทั้งประเทศสมาชิกขององค์กรสหประชาชาติ โดยเฉพาะข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1422 ได้มีการเพิ่มเติมคำจำกัดความคำว่า อาชญากรรมการรุกรานในธรรมนูญกรุงโรม ในมาตรา 8bis โดยมีการใช้หลักการเสริมเขตอำนาจศาลภายในของรัฐ (complementarity principle) ตามความในมาตรา 1 ประกอบกับมาตรา 17 ว่าด้วยอำนาจ

ของศาลอาญาระหว่างประเทศในหมวดที่ 1 เรื่องการก่อตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ ภายใต้ธรรมนูญกรุงโรม เป็นการเพิ่มอำนาจในการลงโทษในฐานความผิดที่ 4 จากเดิมมีเพียง 3 ฐานความผิดเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากหลัก primacy principle ซึ่งใช้เฉพาะกับศาลเฉพาะกิจเท่านั้น

ความเป็นมา

เมื่อย้อนกลับไปในอดีตเพื่อทำความเข้าใจเรื่องการลงโทษบุคคลโดยใช้กฎหมายระหว่างประเทศ โดยศาลเฉพาะกิจนั้น ได้มีการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ของการดำเนินคดีว่าด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ โดยศาลจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (ad hoc tribunal of the Holy Roman Empire) ใน ค.ศ. 1474 ข้อหาอาชญากรรมสงครามเป็นครั้งแรกของโลก (Greppi, 1999, pp. 531-533) ได้มีการบันทึกว่ามีการดำเนินคดีนาย Peter von Hagenbach ในระหว่างการทำสงครามที่มีการต่อสู้กันอย่างโหดร้ายในการเข้ายึดครองเมือง Breisach (ปัจจุบันเป็นเมืองหนึ่งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี) โดยได้รับโทษในข้อหาเป็นอาชญากรรมสงคราม (war crimes) โดยศาลเฉพาะกิจได้มีคำพิพากษาว่าบุคคลดังกล่าวได้มีการฆ่าผู้บริสุทธิ์ มีการข่มขืน และมีการเบิกความเท็จ (perjury) โดยคำพิพากษาของศาลเฉพาะกิจให้ลงโทษโดยการตัดศีรษะ จากประวัติศาสตร์ดังกล่าวได้มีการวิวัฒนาการของการดำเนินคดีในลักษณะดังกล่าวซึ่งได้มีการพัฒนากฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ (the law of armed conflict) ในช่วงศตวรรษที่ 19 ถือเป็นต้นแบบของการต่อต้านอาชญากรรมทางมนุษยชาติ (concepts of international prosecution for humanitarian abuses) จนนำไปสู่การเคลื่อนไหวในการก่อตั้งกาชาดสากล (founders of the Red Cross movement) ในกรุงเจนีวา ค.ศ. 1860 หลังจากนั้นได้ก่อให้เกิดการพัฒนาการจัดทำร่างองค์การว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศในช่วงตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 1 ขึ้นโดยเนื้อหาของอาชญากรรมที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศภายใต้ธรรมนูญกรุงโรมประกอบไปด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) อาชญากรรมอันเป็นการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ 2) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ 3) อาชญากรรมสงคราม และ 4) อาชญากรรมการรุกราน สำหรับในส่วนสุดท้ายนี้เป็นการแก้ไขครั้งสุดท้าย เมื่อ ค.ศ. 2010 (Schabas, 2002. pp. 1-2)

ลำดับเหตุการณ์สำคัญในการก่อตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศาลอาญาระหว่างประเทศ

ก่อนมีการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ ได้มีเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ เกิดขึ้นจนนำไปสู่การจัดตั้งหน่วยงานสำคัญบางส่วนที่มีความจำเป็นต้องมีเพื่อทำหน้าที่แก้ไขความขัดแย้งที่เป็นผลร้ายต่อมวลมนุษยชาติ จากการกระทำของมนุษย์ด้วยกันเอง โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา ดังนี้

1. ในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้มีการร้องเรียนจักรพรรดิวิลเฮ็ล์มที่ 2 Friedrich Wilhelm Viktor Albert (Wilhelm II) ในข้อหาสำคัญ คือ ข้อหาอาชญากรรมต่อเสรีภาพ และอาชญากรรมสงครามจากการสังหารหมู่ชาวอาเมเนียน โดยได้มีการจัดตั้งศาลพิเศษ (A Special Tribunal) ขึ้นตามสนธิสัญญาแวร์ซายส์ (Treaty of Versailles) เมื่อ ค.ศ. 1920 ตามข้อ 227 ถึงข้อ 229 ผลของคำพิพากษาโดยศาลพิเศษไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากจำเลยมีการสละราชบัลลังก์และมีการลี้ภัยไปประเทศเนเธอร์แลนด์

โดยประเทศดังกล่าวอ้างความเป็นกลางและไม่ได้เป็นภาคีในสัญญาแวร์ซายส์แต่อย่างใด (รินทร์ธिया เจริญนิติกุล, 2548, น. 6)

2. เหตุการณ์หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการจัดตั้งศาลทหารระหว่างประเทศที่นูเรมเบิร์ก (The International Military Tribunal at Nuremburg) เมื่อ ค.ศ. 1945 โดยฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นผู้ชนะสงครามซึ่งมีจำนวน 4 ประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหภาพโซเวียต และสหรัฐอเมริกา เป็นการพิจารณาคดีที่มีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่สำคัญเรียกว่า The Holocaust จุดมุ่งหมายต้องการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ยิว (European Jews) และเหตุการณ์ทารุณโหดร้ายของฝ่ายอักษะ ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐอิตาลี และประเทศญี่ปุ่น โดยมีวัตถุประสงค์ต้องการนำผู้บังคับบัญชาการทหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ตลอดจนบุคคลในสังกัดกองทัพ และปัจเจกชนที่มีส่วนในการกระทำความผิดเพื่อนำมาลงโทษในคดี โดยศาลมีเขตอำนาจเหนือผู้กระทำความผิดอาชญากรรมต่อสันติภาพ (crimes against peace) อาชญากรรมสงคราม (war crimes) และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (crimes against humanity) มีข้อสังเกตในการดำเนินคดีโดยผู้พิพากษาจากคนชาติของฝ่ายที่ชนะสงครามแทนที่จะมีการตั้งผู้พิพากษาที่มีสัญชาติที่เป็นกลาง (Pankratz, 1992, p. 1093) เพื่อไม่ให้มีส่วนได้ส่วนเสียในทางคดี น่าจะได้รับอิทธิพลทางการเมืองและแรงกดดันจากสงคราม ขณะเดียวกันในการพิจารณาคดีทหารญี่ปุ่น ได้มีการจัดตั้งศาลทหารระหว่างประเทศสำหรับตะวันออกไกล (The International Military Tribunal for the Far East) มีการจัดตั้งขึ้น ณ กรุงโตเกียว โดยเขตอำนาจศาลได้ดำเนินการตามเขตอำนาจเหนือผู้กระทำความผิดอาชญากรรมต่อสันติภาพ (crimes against peace) อาชญากรรมสงคราม (war crimes) และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (crimes against humanity)

การจัดตั้งศาลทหารทั้งสองแห่งนี้ถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นระบบยุติธรรมทางอาญาระหว่างประเทศ โดยเน้นหลักความรับผิดชอบของปัจเจกชนต่อการกระทำละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง รวมทั้งหลักการว่าด้วยการชดเชยด้วยอาวุธ (Gradizky, 1998, p. 29) โดยผลคำพิพากษาของทั้งสองศาล แสดงให้เห็นว่าบุคคลไม่สามารถอ้างความคุ้มกันเพื่อคุ้มกันตนให้พ้นความรับผิดชอบจากการกระทำความผิดต่อมวลมนุษยชาติได้ จากจุดดังกล่าวถือว่าเป็นแนวคิดที่ดีเพื่อการลงโทษบุคคลที่กระทำความผิดให้รับผิดชอบในการกระทำความผิดของตน แม้ทั้งสองศาลได้จัดตั้งขึ้นมาเป็นการเฉพาะกิจ และผลของอิทธิพลทางการเมืองและจากแรงกดดันจากสงครามในขณะนั้นก็ตาม (รินทร์ธिया เจริญนิติกุล, 2548, น. 6-9)

3. เหตุการณ์สงครามเย็น (cold war) ภายหลังจากการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ ได้ริเริ่มแนวคิดการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยมีการมอบหมายให้คณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศ (International Law Association: ILC) ทำการศึกษาประเด็นต่าง ๆ หลายประเด็น เพื่อจัดทำร่างประมวลกฎหมายความผิดต่อสันติภาพและความมั่นคงของมวลมนุษยชาติ รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ (Cherif & Bruce, 1999, p. 15)

ภายหลังเหตุการณ์สงครามเย็นได้ยุติลงหลังจากสหภาพโซเวียตล่มสลาย โดยเฉพาะใน ค.ศ. 1989 ได้มีรัฐสมาชิกสหประชาชาติ ประเทศหนึ่ง คือ สาธารณรัฐตรินิแดดและโตเบโก (Trinidad and Tobago) ได้นำเสนอให้มีการทบทวนการก่อตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศขึ้นอีกครั้ง โดยเจตนาเพื่อมุ่งเน้นให้เป็นองค์กร

ตุลาการระหว่างประเทศถาวร มีขอบเขตอำนาจเหนือความผิดฐานค้ายาเสพติด ถือว่าเป็นการจุดประกายให้เกิดความพยายามก่อตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการเป็นนัยสำคัญ โดยระหว่าง ค.ศ. 1993 ถึง 1994 ได้มีการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจขึ้นภายหลังปัญหาภัยสงครามกลางเมืองและความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรงภายในประเทศนั้น โดยหลักการดำเนินคดีใช้หลัก primacy principle กล่าวคือ ศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจ (ad hoc) ทั้งสองศาล มีบทบาทเหนือศาลอาญาภายในประเทศในการพิจารณาคดีอาชญากรรมร้ายแรงที่เกิดขึ้นในสหพันธ์สาธารณรัฐสังคมนิยมยูโกสลาเวียและในสาธารณรัฐรวันดา (EL Zeidy, 2002, p. 883)

3.1 ศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจแห่งยูโกสลาเวีย (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia: ICTY) อาศัยหลัก primacy principle ในมาตรา 9(2)*

3.2 ศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจแห่งรวันดา (International Criminal Tribunal for Rwanda: ICTR) อาศัยหลัก primacy principle ในมาตรา 8(2)**

ส่วนการก่อตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศในช่วงเริ่มแรกนั้น อาศัยข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 260 (III) โดยข้อ 25 และข้อ 49 ของกฎบัตรสหประชาชาติ (Charter of the United Nations, 1945) ประกอบด้วยข้อ 2 (6) และภายใต้หมวด 7 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งเพื่อดำเนินการต่อการคุกคามต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศจึงผูกพันต่อทุกรัฐแม้จะไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติก็ตาม โดยในเวลาต่อมาเมื่อ ค.ศ. 1994 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้มีการจัดประชุมผู้แทนผู้มีอำนาจเต็มเพื่อจัดตั้งรูปแบบโครงสร้างของศาลอาญาระหว่างประเทศขึ้นอย่างเป็นทางการ ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี ในรูปแบบการทำสนธิสัญญาพหุภาคี (รินทรธิยา เอียรธิติกุล, 2548, น. 10-13)

ความสำคัญของศาลอาญาระหว่างประเทศ

ศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court: ICC) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1998 โดยทุก ๆ ปี ทางองค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้วันที่ 17 กรกฎาคมเป็นวัน International Justice Day ซึ่งเกิดจากการประชุมทางการทูตเพื่อจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ (the United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal

* Article 9 Concurrent jurisdiction

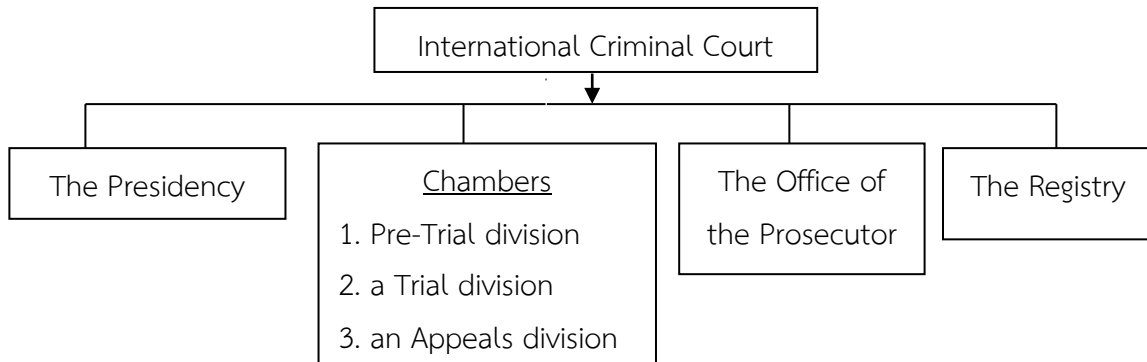
(2). The International Tribunal shall have primacy over national courts. At any stage of the procedure, the International Tribunal may formally request national courts to defer to the competence of the International Tribunal in accordance with the present Statute and the Rules of Procedure and Evidence of the International Tribunal.

** Article 8: Concurrent Jurisdiction

(2). The International Tribunal for Rwanda shall have the primacy over the national courts of all States. At any stage of the procedure, the International Tribunal for Rwanda may formally request national courts to defer to its competence in accordance with the present Statute and the Rules of Procedure and Evidence of the International Tribunal for Rwanda.

Court) ที่กรุงโรม สาธารณรัฐอิตาลี โดยวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งหน่วยงานนี้เพื่อช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมระหว่างประเทศที่ถูกทารุณกรรมในหลากหลายรูปแบบไปจนถึงการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ แต่ในเวลานั้น กระบวนการต่าง ๆ ยังไม่สามารถดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปเป็นร่างในการดำเนินคดีในทางกฎหมายระหว่างประเทศได้เนื่องจากจำนวนรัฐภาคีที่เข้าร่วมในการก่อตั้งยังไม่ครบจำนวน 60 ประเทศ* จนกระทั่งวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 2002 ได้มีจำนวนรัฐภาคีครบจำนวนดังกล่าว ศาลอาญาระหว่างประเทศได้เพิ่มเติมอีกหนึ่งฐานความผิดเพื่อให้การดำเนินการพิจารณาคดีอาชญากรรมมีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยมีจำนวนทั้งหมดในขณะนี้คือ 4 ประเภท ภายหลังที่ได้เพิ่มในคำจำกัดความของอาชญากรรมการรุกราน ตามที่กำหนดในธรรมนูญกรุงโรม คือ 1) การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (genocide) 2) คดีอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (crimes against humanity) 3) อาชญากรรมสงคราม (war crimes) และ 4) อาชญากรรมการรุกราน (crimes of aggression) (Waugaman & Liasion, 1998, p. 1)

สำหรับองค์ประกอบของศาลอาญาระหว่างประเทศ ตามมาตรา 34 ของธรรมนูญกรุงโรมมี 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. คณะประธาน (The Presidency) สำหรับในตำแหน่งนี้ ถือได้ว่าเป็นตำแหน่งที่ได้มีการเลือกตั้งขึ้นมา โดยประกอบด้วย ประธาน และรองประธาน นอกจากนี้ยังมีตำแหน่งผู้พิพากษาอีกจำนวน 16 ท่าน โดยทั้งหมดต้องมีการเลือกตั้งใหม่ทุก ๆ 3 ปี โดยทำงานร่วมกับพนักงานอัยการ แต่เป็นอิสระต่อกันตามมาตรา 38 ของรัฐธรรมนูญกรุงโรม

2. ตุลาการ (Chambers) แบ่งออกเป็น 3 แผนก ดังนี้

* ที่มา : The Rome Statute in **article 126** Entry into the force as follows:

1. This Statute shall enter into force on the first day of the month after the 60th day following the date of the deposit of the 60th instrument of ratification, acceptance, approval or accession with the Secretary-General of the United Nations.

2. For each State ratifying, accepting, approving or acceding to this Statute after the deposit of the 60th instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Statute shall enter into force on the first day of the month after the 60th day following the deposit by such State of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2.1 แผนกพิจารณาเบื้องต้น (Pre-Trial division) ประกอบด้วย ตำแหน่งรองประธานและผู้พิพากษาจำนวน 6 ท่าน

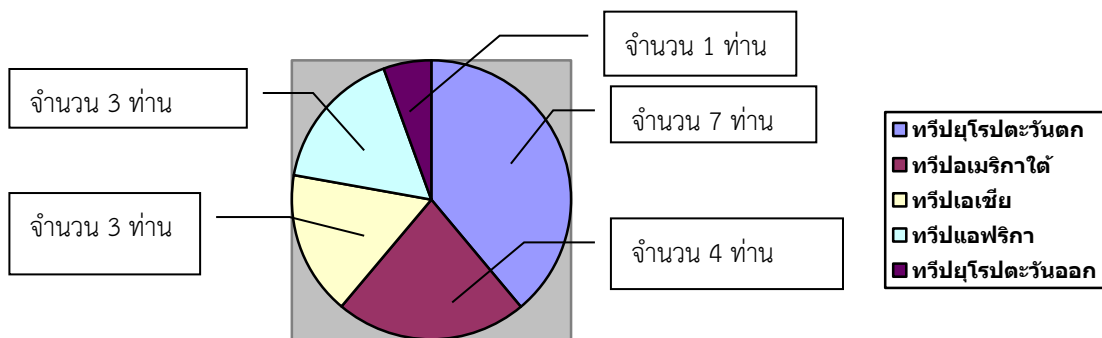
2.2 แผนกพิจารณาคดี (Trial division) ประกอบด้วย ตำแหน่งรองประธานและผู้พิพากษาจำนวน 5 ท่าน

2.3 แผนกอุทธรณ์ (Appeals division) ประกอบด้วย ตำแหน่งประธานและผู้พิพากษาจำนวน 4 ท่าน

การดำรงตำแหน่งตุลาการ สามารถดำรงตำแหน่งได้คราวละ 9 ปี เป็นได้เพียงวาระเดียว ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 36 ของธรรมนูญกรุงโรมเพื่อให้ได้บุคคลผู้พร้อมด้วยจริยธรรมสูงส่ง มีความเป็นกลาง และมีความซื่อสัตย์สุจริต

จากจำนวนตุลาการทั้งหมด 18 ท่านรวมทั้งประธานและรองประธานดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น หากแยกจำนวนของตุลาการในแต่ละภูมิภาคของรัฐภาคีสามารถแบ่งได้เป็นสัดส่วน ดังนี้

- จำนวน 7 ท่านจากการเลือกตั้งในทวีปยุโรปตะวันตกและประเทศภาคีอื่น ๆ (the Western European and others Group of States)
- จำนวน 4 ท่านจากการเลือกตั้งในทวีปอเมริกาใต้ และประเทศภาคีในหมู่เกาะ Caribbean
- จำนวน 3 ท่านจากการเลือกตั้งในทวีปเอเชีย
- จำนวน 3 ท่านจากการเลือกตั้งในทวีปแอฟริกา
- จำนวน 1 ท่านจากการเลือกตั้งในทวีปยุโรปตะวันออก

ภาพ อัตราส่วนตุลาการ

3. สำนักงานอัยการ (The Office of the Prosecutor) เป็นหน่วยงานอิสระแตกต่างจากศาลอาญาระหว่างประเทศ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการรับเรื่องร้องเรียนและสนับสนุนข้อมูลที่มีหลักฐานเกี่ยวกับอาชญากรรมภายในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานอัยการทุกคนต้องวางตัวเป็นกลางไม่แสวงหาประโยชน์จากภายนอกหน่วยงานแต่อย่างใด

ตำแหน่งอัยการต้องได้รับการเลือกตั้งจากสมัชชารัฐภาคี (Assembly of States) โดยใช้บัตรลงคะแนนลับ โดยใช้คะแนนเสียงข้างมากเด็ดขาด (absolute majority) ทั้งตำแหน่งอัยการและอัยการผู้ช่วยต่างดำเนินการเลือกตั้งในแนวทางเดียวกัน อัยการต้องเสนอชื่อผู้สมัครสามคนในการบรรจุตำแหน่งอัยการผู้ช่วย ทั้งสอง

ตำแหน่งมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 9 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (not be eligible for re-election) เว้นแต่จะมีมติในขณะเวลาเลือกตั้งให้มีวาระการดำรงตำแหน่งสั้นลงตามมาตรา 42 ของธรรมนูญกรุงโรม

4. สำนักทะเบียน (The Registry) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการบริหารซึ่งแตกต่างจากฝ่ายตุลาการ และให้ความสะดวกด้านบริหารแก่ศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยจะมีนายทะเบียน (headed by the Registry) และผู้ช่วยนายทะเบียน (a Deputy Registrar) ทำงานภายใต้อำนาจของคณะประธาน (The Presidency) โดยผู้พิพากษาจะเป็นผู้เลือกตั้งโดยใช้บัตรลงคะแนนลับ (secret ballot) ทั้งสองตำแหน่งโดยเสียงข้างมากเด็ดขาด (absolute majority) ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงข้อเสนอจากสมัชชารัฐภาคี โดยผู้พิพากษาต้องเลือกตั้งผู้ช่วยนายทะเบียนหนึ่งคนในลักษณะเดียวกัน ส่วนการดำรงตำแหน่งของนายทะเบียนและผู้ช่วยนายทะเบียนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี และมีสิทธิได้รับเลือกตั้งซ้ำอีกครั้งได้ (re-election once) ตามมาตรา 43 ของธรรมนูญกรุงโรม

รัฐภาคีที่ถอนตัวจากการให้สัตยาบันต่อธรรมนูญกรุงโรม

เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 2016 จำนวนรัฐภาคีที่ได้ให้สัตยาบันล่าสุดต่อธรรมนูญกรุงโรมมีจำนวน 124 ประเทศ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ กล่าวคือ ตั้งแต่ ค.ศ. 2016 เป็นต้นมา มีรัฐภาคีได้ถอนการให้สัตยาบันแล้วจำนวนถึง 4 ประเทศ และเป็นที่น่าสังเกตว่าสาเหตุน่าจะมาจากรัฐบาลของประเทศในทวีปแอฟริกาที่อยู่ระหว่างการปราบปรามผู้ก่อการร้ายและปัญหาการเมืองภายในประเทศ โดยมีปัญหาสำคัญคือเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ มีประเทศที่ถอนการให้สัตยาบันดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1. สาธารณรัฐบुरुнди (Burundi) ลงนามเมื่อวันที่ 13 มกราคม ค.ศ. 1999 และให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 21 กันยายน ค.ศ. 2004 ต่อมาได้มีการแจ้งถอนการให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม ค.ศ. 2016 การเพิกถอนมีผลสมบูรณ์ในทางกฎหมายระหว่างประเทศภายหลังจากหนึ่งปีนับตั้งแต่การแจ้งการถอนการให้สัตยาบัน ผลสืบเนื่องมาจากปัญหาการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตั้งแต่ช่วง ค.ศ. 1972 ถึง ค.ศ. 2015 มีผู้เสียชีวิตและสูญหายเป็นจำนวน 120,000 คน (“Burundi profile-Timeline-BBC News,” 2018)

2. สาธารณรัฐแกมเบีย (Gambia) ลงนามเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ. 1999 และให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 2002 ต่อมาได้มีการแจ้งถอนการให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน ค.ศ. 2016 การเพิกถอนมีผลสมบูรณ์ในทางกฎหมายระหว่างประเทศภายหลังจากหนึ่งปีนับตั้งแต่การแจ้งการถอนการให้สัตยาบัน ผลสืบเนื่องมาจากการสังหารประชาชนมากกว่า 500 คน ในช่วงการทำรัฐประหารเมื่อ ค.ศ. 1981 และใน ค.ศ. 2009 องค์การสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศได้รายงานว่ามีกรณีลักพาตัวหลายคดีที่เกิดจากการกระทำของรัฐบาลภายใต้คำสั่งที่เรียกว่า “witchcraft” (“The Gambia profile-Timeline-BBC News,” 2018)

3. สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Philippines) ลงนามเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 2000 และให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม ค.ศ. 2011 ต่อมาได้มีการแจ้งถอนการให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 17 มีนาคม ค.ศ. 2018 การเพิกถอนมีผลสมบูรณ์ในทางกฎหมายระหว่างประเทศภายหลังจากหนึ่งปีนับตั้งแต่การแจ้งการถอนการให้สัตยาบัน ผลสืบเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลในชุดปัจจุบันที่เข้าบริหารประเทศตั้งแต่เดือนเมษายน ค.ศ. 2016 ได้มีการกวาดล้างผู้ค้ายาเสพติดและผู้ก่อการร้ายโดยเฉพาะที่เมือง Marawi city (“Agence

France-Presse,” 2017) ทำให้มีผู้บาดเจ็บ ผู้เสียชีวิต และสูญหายเป็นจำนวนมากถึง 8,000 คน (Petersen, 2018)

4. สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (South Africa) ลงนามเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1998 และให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 2002 ต่อมาได้มีการแจ้งถอนการให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม ค.ศ. 2016 การเพิกถอนมีผลสมบูรณ์ในทางกฎหมายระหว่างประเทศภายหลังหนึ่งปีนับตั้งแต่การแจ้งการถอนการให้สัตยาบัน ผลสืบเนื่องมาจากได้มีการร้องขอจากศาลอาญาระหว่างประเทศ แต่ทางรัฐบาลแอฟริกาใต้เพิกเฉยต่อเหตุการณ์การจับกุมประธานาธิบดีของสาธารณรัฐซูดาน Omar al-Bashir ขณะเข้าประชุม African Union (AU) summit อยู่ในสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (Fabricius, 2017)

ประเภทความผิดที่อยู่ในบังคับของศาลอาญาระหว่างประเทศ

ประเภทความผิดที่สำคัญแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. อาชญากรรมอันเป็นการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) ได้มาจากคำจำกัดความคำว่าการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ ปรากฏในหนังสือเกี่ยวกับอาชญากรรมนาซีโดยผู้เขียนชื่อ Raphael Lemkin เมื่อ ค.ศ. 1944 และใน ค.ศ. 1946 ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ ค.ศ. 1948 (The Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide 1948) โดยกำหนดคำจำกัดความของการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ที่เป็นอาชญากรรมที่แยกออกจากอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ และกำหนดให้การทำลายล้างเผ่าพันธุ์เป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ โดยมีลักษณะของการทำลายล้างทั้งหมดหรือบางส่วนที่เกิดขึ้นกับประชาชาติ ชาติพันธุ์ เชื้อชาติ ศิวิลีหรือกลุ่มศาสนา (intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnical, ethnical, racial or religious group) โดยอาศัยความในข้อ 2 ของอนุสัญญาว่าด้วยการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ ค.ศ. 1948 เป็นต้นแบบในการเขียนในร่างธรรมนูญกรุงโรม ในมาตรา 6 ดังมีรายละเอียดที่สำคัญดังต่อไปนี้ (สันติ อิศโรรุทกุล, 2545, น. 106-107)

1.1 การฆ่าสมาชิกในกลุ่ม

1.2 ก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อร่างกายหรือจิตใจของสมาชิกในกลุ่ม

1.3 กระทำการใด ๆ ต่อกลุ่มชน โดยจงใจให้มีผลกระทบต่อสภาพการดำรงชีวิตที่นำไปสู่การทำลายล้างทางกายภาพทั้งเผ่าพันธุ์หรือเพียงบางส่วน

1.4 การใช้มาตรการต่าง ๆ โดยมีเจตนาขัดขวางมิให้กำเนิดบุตรภายในกลุ่ม

1.5 ใช้กำลังบังคับให้เคลื่อนย้ายเด็ก ๆ ของกลุ่มชนไปยังอีกกลุ่มชนอื่น

ทั้งนี้ เป็นประเด็นที่อ่อนไหวที่บางประเทศไม่ต้องการให้สัตยาบัน เนื่องจากการดำเนินคดีในฐานะความผิดนี้และฐานความผิดที่เหลือทั้งหมด สามารถโยงไปถึงประมุขของประเทศหรือผู้นำรัฐบาล (as a Head of State or Government) ตามมาตรา 27 ของธรรมนูญกรุงโรม ตำแหน่งที่ต้องรับผิดชอบแม้ไม่ได้กระทำโดยตรง (Irrelevance of official capacity) ภายใต้หมวดที่ 3 (Part III) ในข้อบังคับทั่วไปเรื่องความผิดในทางคดีอาญา (General principles of Criminal Law) (กระทรวงการต่างประเทศ, กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, กองแปล, 2544, น. 1-90)

2. อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crime Against Humanity) จากคำนิยามภายใต้สำนักงานสหประชาชาติในการป้องกันฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และความรับผิดชอบต่อการปกป้อง (United Nations office on genocide prevention and the responsibility to protect) ได้มีการให้คำนิยามว่าด้วยเรื่องดังกล่าวครั้งแรกเป็นลายลักษณ์อักษรใน ค.ศ. 1945 ภายใต้ข้อตกลงกรุงลอนดอน (The London Charter) ได้จัดตั้งกฎบัตรว่าด้วยศาลทหารระหว่างประเทศ (The Charter of the International Military Tribunal: IMT) ในหมวดที่ 2 อำนาจศาลและหลักพื้นฐานทั่วไป (II. Jurisdiction and General Principles) ในมาตรา 6 (c)* ได้ให้คำนิยาม Crimes against humanity โดยมีข้อความเหมือนกันในมาตรา 5 (c) ในธรรมนูญศาลทหารระหว่างประเทศสำหรับตะวันออกไกล (International Military Tribunal for the Far East in Tokyo) สำหรับในธรรมนูญกรุงโรม ได้มีการขยายประเด็นเรื่องการกระทำความผิดไปถึง 11 ฐานความผิด ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 7 (ชนันภรณ์ บุญเกิดทรัพย์, 2547, น. 67-71)

3. อาชญากรรมสงคราม (War crimes) ในส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญที่ต้องอธิบายถึงความเป็นมาของลักษณะสำคัญของคำจำกัดความของอาชญากรรมสงครามพอสังเขป โดยอาศัยช่วงเวลาที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้ (ชนันภรณ์ บุญเกิดทรัพย์, 2547, น. 71-79)

3.1 ในการพิจารณาคดีความผิดอาชญากรรมสงครามครั้งแรกที่เมือง Leipzig สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยอาศัยผลของสนธิสัญญาแวร์ซายด์ (Treaty of Versailles) นั้นไม่ปรากฏคำจำกัดความโดยตรงของอาชญากรรมสงคราม แต่ในหมวดที่ 7 ภาคความผิด (Penalties) ตั้งแต่ข้อ 227 ถึงข้อ 230 ประกอบกับในรายงานการดำเนินคดีของศาลสูงสุดในเมือง Leipzig ได้มีการอ้างอิงการบังคับใช้กฎหมายเฉพาะในส่วนของความผิดอาชญากรรมสงคราม ดังปรากฏในกฎหมายเฉพาะ the Imperial Law of 18th December 1919 and 24th March 1920 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องคดีอาญาในส่วนของอาชญากรรมสงคราม (War Crimes and Offences)

3.2 ในรายงานการพิจารณาอาชญากรรมสงครามในศาลทหารระหว่างประเทศ ที่เมือง Nuremberg การดำเนินคดีอาชญากรรมสงครามระหว่างวันที่ 14 พฤศจิกายน ค.ศ. 1945 ถึง วันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1946 ในส่วนของหมวดที่ 2 ว่าด้วยเรื่องเขตอำนาจศาลและหลักทั่วไป (Jurisdiction and general principles) ในข้อ (b) ได้กำหนดคำจำกัดความของอาชญากรรมสงครามไว้โดยสรุปดังนี้ เป็นการละเมิดกฎหมายหรือจารีตประเพณีว่าด้วยสงคราม การละเมิดรวมถึงการฆาตกรรม (murder) การปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม (ill-treatment) การขับไล่ให้เป็นแรงงานทาส (deportation to slave labor) การฆาตกรรมประชาชนพลเรือนในดินแดนที่เข้า

* มาตรา 6 (c) ของ The Charter of the International Military Tribunal: IMT โดยให้ความหมายถึง การฆ่าคนตายโดยเจตนา การทำร้าย การเอาคนลงเป็นทาส การเนรเทศ และการกระทำที่ไร้มนุษยธรรมต่อเป้าหมายประชากรพลเมืองใด ๆ ไม่ว่าจะก่อนหรือระหว่างสงคราม หรือการรังควานกลุ่มหรือหมู่คณะใดโดยเฉพาะ อันเนื่องมาจากสาเหตุทางการเมือง เชื้อชาติ หรือวัฒนธรรมโดยเข้าทำลายหรือมีความเชื่อมโยงในทางอาญาภายใต้อำนาจศาลของศาลทหาร ไม่เพียงแต่จะละเมิดกฎหมายภายในประเทศอย่างผิดกฎหมาย (namely, murder, extermination, enslavement, deportation, and other inhumane acts committed against any civilian population, before or during the war, or persecutions on political, racial or religious grounds in execution of or in connection of or in connection with any crime within the jurisdiction of the Tribunal, whether or not in violation of the domestic law of the country where perpetrated.)

ยึดครอง หรือปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมต่อพลเรือน การสังหารตัวประกัน การปล้นทรัพย์สินทางราชการหรือของเอกชน การทำลายล้างเมือง กลุ่มคนที่อาศัยในเมือง เขตเทศบาล หรือหมู่บ้านตามอำเภอใจ รวมทั้งการทำให้เกิดความเสียหายที่ไม่สมเหตุสมผลโดยความจำเป็นทางทหาร

3.3 ในอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ. 1949 (Geneva Convention relative to the protection of civilian persons in time of war of 12 August 1949) ฉบับที่ 4 ว่าด้วยเรื่องการบังคับคดีตามอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ. 1949 ในหัวข้อ Execution of the Convention ข้อ 147 II เรื่องการละเมิดร้ายแรง (Grave breaches) ได้กำหนดการกระทำที่เป็นลักษณะอาชญากรรมสงครามไว้อย่างชัดเจน ตลอดไปถึงธรรมนูญศาลยูโกสลาเวีย ต่างก็อาศัยหลักแนวปฏิบัติในคำจำกัดความดังกล่าวในการดำเนินคดีอาชญากรรมสงคราม ถือเป็นต้นแบบสำคัญในคำจำกัดความของอาชญากรรมสงครามในธรรมนูญกรุงโรมตามมาตรา 8 ในเวลาต่อมา

4. อาชญากรรมการรุกราน (Crime of aggression) ปัจจุบันตามความในมาตรา 15bis (2) ของธรรมนูญกรุงโรมได้มีประเทศให้การรับรองในส่วนของฐานความผิดในส่วนนี้แล้ว โดยมีการให้สัตยาบันแล้วจำนวน 36 ประเทศส่วนมากเป็นประเทศในยุโรป รวมทั้งบางส่วนในทวีปแอฟริกา (ข้อมูล ณ ค.ศ. 2018) ถือได้ว่าในมาตราดังกล่าวมีผลบังคับเช่นเดียวกับใน 3 ฐานความผิดที่ได้กล่าวมาแล้ว ถือเป็น การปรับปรุงฐานความผิดให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ประกอบกับมีการใช้หลักการเสริมเขตอำนาจศาลภายในของรัฐ (complementarity principle) ย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายได้ดียิ่งขึ้น (กิตติ ชยางคกุล, 2558, น. 1-9)

ข้อแตกต่างระหว่างศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court: ICC) และศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice: ICJ)

โดยพิจารณาเนื้อหาบางส่วนที่ปรากฏในคำปรารภ (Foreword) ของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (The International Court of Justice Handbook) มีข้อสังเกตถึงความสับสนที่เกิดขึ้นในการดำเนินคดีอาญา ตลอดจนหน่วยงานระหว่างประเทศที่มีสำนักงานตั้งอยู่กรุงเฮก ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์นั้น กล่าวโดยสรุปถึงข้อแตกต่างของทั้งสองหน่วยงานที่สำคัญดังต่อไปนี้ (กรรภิรมย์ สุนทรนาเวิน, 2542, น. 211-212)

ตาราง เปรียบเทียบระหว่างศาลยุติธรรมระหว่างประเทศกับศาลอาญาระหว่างประเทศ

ลักษณะสำคัญของการบังคับใช้กฎหมาย	ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (The International Court of Justice: ICJ)	ศาลอาญาระหว่างประเทศ (The International Criminal Court: ICC)
1. การพิจารณาคดี	- มีอำนาจพิจารณาคดีระหว่างรัฐ (Sovereignty) เท่านั้น	- มีอำนาจพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลในฐานความผิดทั้งหมด 4 ประเภท (genocide crimes, crimes against humanity, war crimes and crimes of aggression) เท่านั้น
2. กฎหมายที่ใช้บังคับ	- ธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศถือเป็นส่วนหนึ่งของกฎบัตรสหประชาชาติ	- องค์กฤษฎีที่จัดตั้งขึ้นโดยสนธิสัญญาพหุภาคีจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับองค์การสหประชาชาติตามความตกลงที่จะจัดทำขึ้นระหว่างกัน

ลักษณะสำคัญของการบังคับใช้กฎหมาย	ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (The International Court of Justice: ICJ)	ศาลอาญาระหว่างประเทศ (The International Criminal Court: ICC)
3. อำนาจศาล	- ศาลมีอำนาจในการให้คำปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการตีความและการใช้กฎหมายระหว่างประเทศและอนุสัญญาาระหว่างประเทศแก่องค์กรหลักอื่นๆ ของสหประชาชาติ อาทิ สมัชชาสหประชาชาติ หรือคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ	- ศาลมีอำนาจในการลงโทษทางอาญาต่อบุคคลธรรมดาผู้กระทำความผิด ซึ่งโทษในมาตรา 77 ของธรรมนูญกรุงโรม ได้แก่ โทษจำคุกตลอดชีวิต โทษจำคุกโดยมีกำหนดระยะเวลา โทษปรับและริบทรัพย์สิน - หลักการพิจารณาคดีว่ารับหรือไม่รับโดยอาศัยหลักการเสริมเขตอำนาจศาลภายในของรัฐ - ศาลอาญาระหว่างประเทศจะไม่มีโทษประหารชีวิต
4. การอุทธรณ์	- ไม่มีการอุทธรณ์	- อุทธรณ์ได้
5. ค่าใช้จ่ายงบประมาณ	- ได้รับการสนับสนุนโดยตรงจากองค์การสหประชาชาติ ตามข้อ 17 ของกฎบัตรสหประชาชาติ	- ได้รับการบริจาคจากรัฐภาคีที่เป็นสมาชิกเท่านั้น ตามมาตรา 49 ของธรรมนูญกรุงโรม

ที่มา : รวบรวมเรียบเรียงข้อมูลจากคู่มือของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (The International Court of Justice Handbook)

มุมมองนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาต่อศาลอาญาระหว่างประเทศ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การที่รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาไม่ได้ให้สัตยาบันต่อธรรมนูญกรุงโรม และรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาก็ไม่ให้การสนับสนุนนโยบายต่างประเทศต่อศาลอาญาระหว่างประเทศตลอดมา จะเห็นได้จากในรายงานของนาย Marc Grossman ในฐานะที่เป็นเลขานุการฝ่ายการเมือง (secretary for Political Affairs) ได้แถลงการณ์ที่หน่วยงานด้านยุทธวิธีและต่างประเทศศึกษา (the Center for Strategic and International Studies) เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม ค.ศ. 2002 ณ กรุงวอชิงตัน ได้กล่าวในเรื่องนโยบายต่างประเทศต่อศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยมีสาระสำคัญ

1. ความยุติธรรม (promotion of justice) จำเป็นต้องมีการตรวจสอบระหว่างกันได้ (check and balance) เพื่อให้เกิดการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ทหารอเมริกัน (always protect U.S. personnel) แต่ศาลอาญาระหว่างประเทศนั้นเป็นหน่วยงานที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ (an unchecked power) ดังนั้น รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาจึงไม่ยอมรับการทำงานของศาลอาญาระหว่างประเทศแต่อย่างใด ไม่ต้องการให้มีการดำเนินการสอบสวนใด ๆ ในทางคดีกับเจ้าหน้าที่ทหารอเมริกันและประเทศพันธมิตรของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา (U.S. Department of State Diplomacy in Action, 2010)

2. สภาคองเกรสได้ผ่านกฎหมาย the American Service members' Protection Act of 2002 นอกจากเพื่อการต่อต้านการออกข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติและการแก้ไขประเด็นสำคัญในธรรมนูญกรุงโรม การที่สภาคองเกรสได้ผ่านกฎหมายภายในขึ้นเพื่อการปกป้องไม่ให้มีการสอบสวนทางคดีแก่เจ้าหน้าที่ทหารอเมริกันรวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องที่เคยเข้าร่วมปฏิบัติการในหลายภูมิภาคของโลก (protect

our citizens) ในข้อหาก่ออาชญากรรมสงคราม โดยเฉพาะภายหลังจากเหตุการณ์โจมตีในสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2001 โดยกลุ่มตาลีบัน (Taliban) จากเหตุการณ์ดังกล่าวทางรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินนโยบายทางทหารภายใต้รหัสชื่อว่า Operation Enduring Freedom (OEF) ส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บ และสูญเสียทั้งสองฝ่าย

3. การมุ่งตรวจสอบเจ้าหน้าที่ทหารของสหรัฐอเมริกาโดยศาลอาญาระหว่างประเทศ จากรายงานของศาลอาญาระหว่างประเทศมุ่งตรวจสอบเจ้าหน้าที่ทหารของสหรัฐอเมริกาในสาธารณรัฐอิสราเอล การดำเนินการตรวจสอบสาธารณรัฐอัฟกานิสถานโดยจุดมุ่งหมายต้องการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ทหารของสหรัฐอเมริกาในข้อหาอาชญากรรมสงคราม ขณะเดียวกันรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศให้ความคุ้มครองกับประเทศพันธมิตรของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะรัฐบาลอิสราเอล เนื่องจากรัฐบาลปาเลสไตน์ได้ขอให้ทางศาลอาญาระหว่างประเทศดำเนินการสอบสวนในเหตุการณ์ที่ทหารอิสราเอลดำเนินการสังหารประชาชนชาวปาเลสไตน์ในเขตยึดครอง ตั้งแต่ ค.ศ. 2002 เป็นต้นมา ในความผิดอาชญากรรมสงคราม โดยทั้งรัฐบาลอิสราเอลและรัฐบาลปาเลสไตน์ ต่างไม่ได้เป็นสมาชิกของศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยทางรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกามีความพยายามไม่ให้เกิดการสอบสวนดังกล่าว เป็นไปในลักษณะที่เป็นอาชญากรรมสงครามเพื่อไม่ให้ถูกสอบสวนโดยศาลอาญาระหว่างประเทศ (WikiLeaks, 2010, p. 2)

4. มาตรการกีดกันของศาลอาญาระหว่างประเทศ รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาจึงคัดค้านต่อการสอบสวนโดยศาลอาญาระหว่างประเทศ ต่อการกระทำของรัฐบาลอิสราเอลในดินแดนปาเลสไตน์ ทางรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา จึงได้ใช้มาตรการกีดกันต่อรัฐภาคีที่ให้ความร่วมมือกับศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกามาเพื่อตอบโต้มาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรม

ความเข้าใจเรื่องกองกำลังรักษาสันติภาพในการปฏิบัติการภายใต้องค์การสหประชาชาติ

การจัดตั้งกองกำลังรักษาสันติภาพแห่งสหประชาชาติ เป็นลักษณะการจัดตั้งแบบกองกำลังเฉพาะกิจ กล่าวคือ เพื่อแก้ไขปัญหาข้อพิพาท ดังนั้น จึงไม่มีแผนผังอย่างเป็นทางการว่าเป็นองค์กรขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Peacekeeping Operations, 2008, p. 8) โดยเป็นกองกำลังที่ถูกส่งไปยังบริเวณที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นโดยผลของข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เพื่อควบคุมและสกัดกั้นมิให้สถานการณ์การสู้รบกันด้วยอาวุธลุกลามขยายตัวออกไป โดยมีลักษณะการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (peace support operations, peace operations) ของกองกำลังสหประชาชาติเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่รวมถึงการรักษาสันติภาพ (peacekeeping) ภายใต้หมวด 6 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ และการบังคับเพื่อให้เกิดสันติภาพ (peace enforcement) ภายใต้หมวด 7 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ (ชนันภรณ์ บุญเกิดทรัพย์, 2547, น. 19-21)

ในการปฏิบัติการของกองกำลังรักษาสันติภาพ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของรัฐสมาชิกสหประชาชาติในการส่งกองกำลังเข้าร่วมปฏิบัติการ โดยต้องวางตัวเป็นกลาง และจะไม่ใช้อาวุธ เว้นแต่ในกรณีของการป้องกันตนเองเท่านั้น โดยรูปแบบของสัญลักษณ์ที่เป็นสากลคือ หมวกทหารสีฟ้า หรือเรียกว่า

ทหารสหประชาชาติ สำหรับรูปแบบของการปฏิบัติการของกองกำลังรักษาสันติภาพในยุคหลังสงครามเย็น โดยมีลักษณะขอบเขตของการทำงาน ดังต่อไปนี้

- การเฝ้าตรวจกิจกรรมทางทหาร เช่น การลดอาวุธ หรือการทำลายอาวุธ
- การจัดให้มีการเลือกตั้งและควบคุมการเลือกตั้ง
- การช่วยเหลือในการบริหารประเทศของรัฐบาลใหม่
- การจัดส่งผู้พลบหนี้ยัยสงครามกลับถิ่นเดิม
- การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแจกจ่ายอาหาร
- การช่วยเหลือในการฟื้นฟูบูรณะประเทศภายหลังสงคราม และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน
- การใช้กำลังทหารเข้าแทรกแซงตามข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเพื่อยุติวิกฤตการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น

เหตุผลของการทำข้อตกลงร่วมกับสหรัฐอเมริกาตามมาตรา 98

1. ข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1422

ภายหลังจากศาลอาญาระหว่างประเทศได้ดำเนินการมาตั้งแต่ ค.ศ. 1998 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นประเด็นสำคัญหลาย ๆ เรื่อง ในที่นี้จะกล่าวถึง 2 เรื่อง คือ ผลของข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1422 ว่าด้วยเรื่อง กองกำลังรักษาสันติภาพ และการแก้ไขในคำจำกัดความคำว่า อาชญากรรมการรุกราน (crime of aggression) ส่งผลทำให้รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาต้องดำเนินการป้องกันเจ้าหน้าที่ทหารและบุคคลอื่น ๆ ที่ทำงานเกี่ยวข้องในส่วนที่เป็นกองกำลังรักษาสันติภาพรวมถึงการส่งเจ้าหน้าที่ทหารและบุคคลอื่น ๆ ไปปฏิบัติในภารกิจต่อสู้กับกลุ่มก่อการร้ายในหลายภูมิภาคทั่วโลก

สำหรับข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1422 เกิดขึ้นตามข้อมติการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 4572 โดยการรับรองของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 2002 โดยได้มีการดำเนินการตามการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศของศาลอาญาระหว่างประเทศ ซึ่งข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1422 เป็นผลจากประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกองกำลังรักษาสันติภาพ (United Nations peacekeeping) โดยมีสาระสำคัญให้มีการยกเว้นการลงโทษกับตัวแทนผู้ปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (peacekeeper) ที่มาจากประเทศที่มีได้มาจากรัฐภาคีของธรรมนูญกรุงโรม เป็นการชั่วคราวเท่านั้น ซึ่งดำเนินการภายใต้การควบคุมขององค์การสหประชาชาติเป็นเวลา 12 เดือน (ไพลิน อภิตกขกุล, 2553, น. 84) ได้มีการอ้างกฎบัตรสหประชาชาติ ข้อ 105 (2) อนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสหประชาชาติ ค.ศ. 1946 และมาตรา 16 ของธรรมนูญกรุงโรมภายใต้กรอบในหมวดที่ 7 ของธรรมนูญองค์การสหประชาชาติ (Charter of the United Nations) ส่งผลโดยตรงต่อปัญหาการดำเนินการทางทหารของสหรัฐอเมริกาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หนึ่งในนั้นก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับกองกำลังสหประชาชาติด้วยกันตลอดมา ส่งผลเสียหายต่อภารกิจของทหารอเมริกันโดยตรง ต้องถูกดำเนินคดีโดยศาลอาญาระหว่างประเทศโดยเฉพาะในประเด็นเรื่องอาชญากรรมที่เป็นการรุกรานเป็นหนึ่งในฐานความผิดที่ปรากฏในธรรมนูญกรุงโรมในมาตรา 5 ในเรื่องอาชญากรรมการรุกราน หลังจากมาตรการต่อระยะเวลาออกไป 1 ปี ข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1422 ได้สิ้นสุดลงเมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2003 รัฐบาลกลาง

สหรัฐอเมริกาที่มีความพยายามที่จะใช้วิธีการต่อรอง (lobby) เพื่อต้องการยืดระยะเวลาออกไปแต่ไม่สำเร็จ ส่งผลให้รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาต้องดำเนินการในลักษณะสนธิสัญญาแบบทวิภาคีระหว่างรัฐต่อรัฐ ที่เรียกว่า ข้อตกลงตามมาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรม ขึ้นมา เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะไม่มีการดำเนินคดีของทหารอเมริกา ภายใต้ศาลอาญาระหว่างประเทศ (กิตติ ชยางคกุล, 2558, น. 1-10)

2. หลักการเสริมเขตอำนาจศาลภายในของรัฐ (complementarity principle)

ศาลอาญาระหว่างประเทศมีลักษณะการจัดตั้งแบบถาวร ซึ่งแตกต่างจากศาลอาญาระหว่างประเทศ เฉพาะคดี (ad hoc) ในกรณีที่เกิดขึ้นโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติจัดตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาคดี อาชญากรรมร้ายแรงที่กระทำขึ้นในสหพันธ์สาธารณรัฐสังคมนิยมยูโกสลาเวียและสาธารณรัฐรวันดา โดยมีวัตถุประสงค์เป็นไปตามธรรมนูญกรุงโรมในอารัมภบท (Preamble) กล่าวคือ เป็นศาลที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุนศาลภายในของรัฐภาคีที่จะพิจารณาความผิดอาชญากรรมระหว่างประเทศ โดยมีเงื่อนไขว่า ศาลอาญาระหว่างประเทศจะมีเขตอำนาจก็ต่อเมื่อมีหลักฐานพิสูจน์เป็นไปตามมาตรา 17 กล่าวคือ ศาลภายในของรัฐ “ไม่เต็มใจ” (unwilling) หรือ “ไม่สามารถ” (unable) ที่จะฟ้องดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาได้เท่านั้น โดยขออธิบายพอสังเขปเรียงลำดับดังนี้ (กิตติ ชยางคกุล, 2558, น. 2)

2.1 การไม่เต็มใจ (unwilling) หมายถึง รัฐนั้นไม่ยอมที่จะดำเนินคดีหรือรู้เห็นเป็นใจกับผู้ถูกกล่าวหา หรือต้องการช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหา เป็นต้น

2.2 การไม่สามารถที่จะดำเนินคดีนั้น (unable) หมายถึง กระบวนการยุติธรรมภายในของรัฐ นั้นล้มเหลว กล่าวคือ ต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่อาจทำงานได้อีกต่อไป บรรดาเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ทุกระดับชั้นมีปัญหาการคอร์รัปชัน หรือเกิดสงครามกลางเมือง (civil wars) เป็นต้น

โดยหลักดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การก่อตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศมิได้มีความมุ่งหมายที่จะ มาแทนที่ ปล่อยให้ ปล่อยให้ หรือตัดเขตอำนาจของศาลภายในของรัฐ ในทางตรงข้าม จะเห็นได้ว่า ในอารัมภบท ของธรรมนูญกรุงโรมกลับย้ำว่า เป็นหน้าที่ของทุกรัฐที่จะต้องใช้เขตอำนาจของตนเองเหนืออาชญากรรม ระหว่างประเทศที่ได้กระทำขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ศาลภายในของรัฐมีความรับผิดชอบเบื้องต้นที่จะต้อง ใช้เขตอำนาจของตนในการพิจารณาบรรดาอาชญากรรมที่อยู่ภายในเขตอำนาจของตนเองก่อน ต่อเมื่อภายในรัฐ ของตนเองหรือรัฐนั้นไม่สามารถหรือไม่เต็มใจที่จะดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาได้ ในขั้นตอนนี้ถึงจะเป็นหน้าที่ ของศาลอาญาระหว่างประเทศที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีดังกล่าวต่อไป

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าทั้งข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1422 และหลักการเสริมเขต อำนาจศาลภายในของรัฐนั้น โดยทั้งสองข้อที่กล่าวมาเป็นปัจจัยลบต่อรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา ในการดำเนินการปกป้องอำนาจอธิปไตยของตนเอง โดยเฉพาะในช่วงสมัยของประธานาธิบดีบุช ประกาศอย่างชัดเจน ว่าจะไม่มีการส่งตัวทหารอเมริกาภายใต้ฐานความผิดต่าง ๆ ของธรรมนูญกรุงโรมต่อศาลอาญาระหว่างประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยสนธิสัญญาแบบทวิภาคีระหว่างรัฐต่อรัฐขึ้นมา ที่เรียกว่า ข้อตกลง ตามมาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรม เพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศเพื่อต้องการบังคับให้ประเทศ ที่ไม่เป็นรัฐภาคีสามารถดำเนินคดีภายใต้ศาลอาญาระหว่างประเทศได้ (Christi, 2003, p. 1)

3. หลักความคุ้มกันของรัฐ (State Immunity)

หลักความคุ้มกันของรัฐนั้นถือว่ารัฐมีอำนาจอธิปไตย (sovereignty) ความมีเอกราช (independence) และความเสมอภาค (equality) ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศไม่ว่ารัฐนั้นจะมีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ก็ตาม สิ่งที่แสดงออกถึงอำนาจอธิปไตย ความเป็นเอกราชและความเสมอภาคเท่าเทียมของรัฐหมายความว่า การที่รัฐหนึ่งไม่อาจถูกบังคับให้ต้องยอมรับเขตอำนาจของรัฐอื่นโดยเฉพาะอำนาจทางตุลาการ (judicial jurisdiction) และเขตอำนาจบริหาร (executive jurisdiction) เว้นแต่รัฐนั้นจะให้ความยินยอม ดังนั้น ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว ผลของการที่รัฐมีอำนาจอธิปไตยก็คือ การที่รัฐนั้นมีความคุ้มกัน (immunity) ควบคู่กันไปกับการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐ ความคุ้มกันเช่นนี้ก็คือนั่นก็คือ ความคุ้มกันของรัฐจากเขตอำนาจทางตุลาการและทางบริหารของรัฐ

สำหรับความคุ้มกันของรัฐจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 ความคุ้มกันลักษณะเด็ดขาด (Absolute Immunity) กล่าวคือ รัฐสามารถอ้างความคุ้มกันได้สำหรับการกระทำในทุกกรณี ถือว่าเพื่อประโยชน์ของรัฐโดยแท้ ในทางกลับกันไม่มีรัฐใดที่จะบังคับให้รัฐอื่นต้องยอมรับเขตอำนาจทางตุลาการหรือทางบริหารของตนได้ เว้นแต่รัฐนั้นยินยอมที่จะตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐอื่น ความยินยอมเช่นนี้คือการที่รัฐยอมสละความคุ้มกัน (waiver of immunity)

เมื่อรัฐได้แสดงเจตนาสละความคุ้มกันแล้ว การแสดงเจตนาเช่นนั้นย่อมผูกพันรัฐนั้นและรัฐผู้สละความคุ้มกันจะบอกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงความคุ้มกันที่ได้ให้ไว้แล้วหาได้ไม่

3.2 ความคุ้มกันลักษณะจำกัด (Restrictive Immunity) กล่าวคือ เป็นความคุ้มกันที่มีวิวัฒนาการของหลักความคุ้มกันของรัฐในช่วงศตวรรษที่ 20 เมื่อรัฐหรือหน่วยงานรัฐได้ขยายบทบาทของตนเข้ามาเกี่ยวข้องกับธุรกิจทางการค้าพาณิชย์มากขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงของเอกชนที่อาจไม่ได้รับความเป็นธรรมจากศาลของรัฐคู่พิพาท ทำให้รัฐเหล่านี้เห็นว่าไม่ควรอ้างความคุ้มกันในลักษณะเด็ดขาดอีกต่อไป (จุมพล สายสุนทร, 2561, น. 26-33)

ดังนั้น จากหลักความคุ้มกันของรัฐดังกล่าวทำให้รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาได้อาศัยแนวทางความคุ้มกันในลักษณะเด็ดขาด เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติของตนเอง โดยเฉพาะการดำเนินการทางทหารที่รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องมีกองประจำการทหารอยู่ในหลายภูมิภาคของโลก หากรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกายอมรับในมาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรม ทำให้ต้องมีการสละความคุ้มกันดังกล่าวเกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบเสียหายให้กับอำนาจอธิปไตยของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา จึงเป็นเหตุผลหนึ่งของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาต้องดำเนินตามข้อตกลงแบบทวิภาคีกับรัฐภาคีต่าง ๆ ตามมาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรม

กรณีศึกษาตามข้อตกลงมาตรา 98

จากรายงานของ Max Fisher ได้กล่าวว่า ภายใต้การทำงานของรัฐบาล Trump ภายหลังจากองค์การสหประชาชาติได้มีมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1422 และการแก้ไขคำจำกัดความคำว่าอาชญากรรมการรุกราน ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาในเรื่องกองกำลังรักษาสันติภาพ โดยสัดส่วนเงินสนับสนุนมากที่สุดนั้น เป็นเงินที่ได้มาจากการสนับสนุนโดยรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาถึงร้อยละ 28.47 (“United Nations Peacekeeping: How we are

funded,” 2018) รวมทั้งจำนวนทหารอเมริกันที่เข้าปฏิบัติการในหลายภารกิจภายในกองกำลังรักษาสันติภาพขององค์การสหประชาชาติ

ดังนั้น รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาจึงได้มีแนวคิดที่จะลงนามร่างคำสั่งสองฉบับ เป็นการทบทวนเพื่อให้ดำเนินการตามมาตรการกรณีการตัดเงินช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาในลักษณะสนธิสัญญาทวิภาคีในมาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรมที่ได้ดำเนินไปก่อนแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายภายในประเทศที่ได้ออกมารองรับไว้แล้ว โดยเป็นการตัดงบประมาณความช่วยเหลือด้านการเงิน ในหลาย ๆ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชน และในหลาย ๆ รัฐบาลของสหรัฐอเมริกาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ก็ไม่เคยให้เงินช่วยเหลือต่อศาลอาญาระหว่างประเทศ แต่อย่างใด

ในรายงานร่างคำสั่งฉบับแรก มีหัวข้อ Auditing and Reducing U.S. Funding of International Organization โดยเนื้อหาต้องการตัดงบประมาณที่ให้ความช่วยเหลือแก่ชาวปาเลสไตน์ (full membership to the Palestinian Authority รวมทั้งหน่วยงานของรัฐปาเลสไตน์ (Palestine Liberation Organization: PLO) ที่มีลักษณะแอบแฝงเป็นการช่วยเหลือผู้ก่อการร้าย รวมทั้งด้านสิทธิมนุษยชน และด้านผู้ลี้ภัย โดยจะมีการตัดงบประมาณการช่วยเหลือลงถึงร้อยละ 40 ของงบประมาณที่รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาได้เคยให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานต่าง ๆ ขององค์การสหประชาชาติ และหนึ่งในหน่วยงานนั้นที่รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาไม่เคยให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแต่อย่างใด คือ ศาลอาญาระหว่างประเทศ

สำหรับในรายงานร่างคำสั่งฉบับที่สอง มีหัวข้อ Moratorium on New Multilateral Treaties โดยเนื้อหาเป็นการทบทวนสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่เคยทำไว้กับหลาย ๆ หน่วยงานขององค์การสหประชาชาติ ไม่ว่าจะเป็นด้านความมั่นคง การส่งผู้ร้ายข้ามแดน และการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังได้ทบทวนงบประมาณที่จะสนับสนุนหน่วยงานศาลอาญาระหว่างประเทศ แม้ในปัจจุบันรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาก็ไม่เคยให้ความช่วยเหลืองบประมาณแก่หน่วยงานดังกล่าวเลยก็ตาม โดยเฉพาะกรณีที่ต้องคัดการสหประชาชาติได้ยอมรับรัฐปาเลสไตน์เป็นสมาชิกผู้สังเกตการณ์ในองค์การสหประชาชาติ (non-member observer state status) ซึ่งรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาไม่เห็นด้วยในเรื่องดังกล่าวต่อที่ประชุมในองค์การสหประชาชาติตลอดมา รวมทั้งรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาได้มีการทบทวนเพื่อตัดงบประมาณด้านการทหารขององค์การสหประชาชาติ (United Nations peacekeeping operations) ที่เข้าไปดูแลในพื้นที่ความขัดแย้งในหลายภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก

หลักคิดของ John Bolton ว่าด้วยเรื่องข้อตกลงตามมาตรา 98 แห่งธรรมนูญกรุงโรม

นาย John Bolton ปัจจุบันดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้เสนอมาตรการสำคัญในการยืนยันการทำข้อตกลงร่วมกับสหรัฐอเมริกาตามมาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรม โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาตั้งแต่สมัยรัฐบาลประธานาธิบดีจอร์จ วอล์กเกอร์ บุช (George Walker Bush) ถือว่าเป็นการใช้มาตรการตอบโต้กับรัฐภาคีอื่น ๆ ที่เป็นสมาชิกธรรมนูญกรุงโรมที่ไม่ได้ทำความตกลงร่วมกันกับรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา โดยปฏิเสธไม่ทำสนธิสัญญาทวิภาคี ที่เรียกว่า Article 98 Agreement ในลักษณะแบบทวิภาคีในรูปแบบลักษณะข้อตกลงระหว่างรัฐต่อรัฐ สำหรับหลักคิดเรื่อง the Three No's มีมาตรการสำคัญดังนี้ (Bolton, 2006)

1. ไม่สนับสนุนด้านการเงิน (no financial support) ให้กับประเทศที่ไม่เห็นด้วยกับข้อตกลงดังกล่าว
2. ไม่ให้ความร่วมมือด้านต่าง ๆ กับประเทศที่ไม่เห็นด้วยทั้งทางตรงและทางอ้อม (directly or indirectly; no collaboration)
3. ไม่ให้การดำเนินการตามข้อตกลงใด ๆ (no further negotiations) กับรัฐบาลที่ไม่ให้ความร่วมมือกับข้อตกลงดังกล่าว

โดยรายละเอียดทั้งหมดจะเห็นได้ว่ารัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาที่มีความตั้งใจที่จะดำเนินการตามแนวคิดและวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อแสดงจุดยืนไม่เห็นด้วยกับหลักการสำคัญที่กำหนดในมาตรา 98 แห่งธรรมนูญกรุงโรม รวมทั้งหลักการเสริมเขตอำนาจศาลภายในของรัฐ ที่ให้อำนาจโดยตรงแก่ศาลอาญาระหว่างประเทศในการดำเนินคดีกับรัฐภาคีในกรณีตามข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1422 ว่าด้วยเรื่องกองกำลังรักษาสันติภาพ

หลักคิดของ Stephen W. Preston ว่าด้วยเรื่องข้อตกลงตามมาตรา 98 แห่งธรรมนูญกรุงโรม

ตามเอกสารของกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเรื่องกฎหมายสงคราม (Department of Defense law of war manual) ได้แสดงถึงจุดยืนสำคัญสอดคล้องกับหลักคิดของ John Bolton ที่รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาไม่เห็นด้วยกับมาตรา 98 (2) ของธรรมนูญกรุงโรม รวมทั้งกรณีการแก้ไขในส่วนของหลักสำคัญว่าด้วยอาชญากรรมการรุกรานที่ส่งผลเสียอย่างร้ายแรงต่อกำลังพลทหารของสหรัฐอเมริกาในการดำเนินภารกิจสำคัญต่าง ๆ ในทางทหารทั่วทุกมุมโลกที่อาจตกอยู่ในฐานะถูกดำเนินคดีในเรื่องอาชญากรรมรุกรานที่เป็นผลโดยตรงจากหลักการเสริมเขตอำนาจศาลภายในของรัฐ ในการดำเนินคดีได้โดยตรงกับรัฐภาคีภายหลังได้ให้สัตยาบันไว้ในธรรมนูญกรุงโรม (Preston, 2015, pp. 110-111)

รัฐบาลไทยกับการปฏิบัติตามข้อตกลงมาตรา 98 แห่งธรรมนูญกรุงโรม

รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับสหรัฐอเมริกาที่มีมาอย่างยาวนานมากกว่า 200 ปี รวมทั้งการเข้าเป็นรัฐสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ การที่ประเทศไทยได้เป็นรัฐสมาชิกหนึ่งในหลาย ๆ ประเทศที่เป็นรัฐสมาชิก ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ไม่ร่วมในการให้สัตยาบันในธรรมนูญกรุงโรมด้วยปัญหาที่เกิดขึ้นในมาตรา 27 ของธรรมนูญกรุงโรม เนื่องจากการดำเนินคดีในฐานความผิดนี้และฐานความผิดที่เหลือทั้งหมด โดยสามารถโยกไปถึงประมุขของประเทศหรือผู้นำรัฐบาล (as a Head of State or Government) ตำแหน่งที่ต้องรับผิดชอบแม้ไม่ได้กระทำโดยตรง (Irrelevance of official capacity) ภายใต้หมวดที่ 3 (Part III) ในข้อบังคับทั่วไปเรื่องความผิดในทางคดีอาญา (General principles of Criminal Law) ประกอบกับมีการใช้หลักการเสริมเขตอำนาจศาลภายในของรัฐ (complementarity principle) ตามความในมาตรา 17 (สรารุช เบญจกุล, 2554, น. 2)

นอกจากนี้ยังมีข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1422 ว่าด้วยเรื่องกองกำลังรักษาสันติภาพที่ยังไม่มีความชัดเจนในคำตัดสินคดีของศาลอาญาระหว่างประเทศที่น่าจะส่งผลเสียต่อเจ้าหน้าที่ทหารไทยหรือผู้เกี่ยวข้องที่ได้ไปทำงานในฐานะเป็นกองกำลังรักษาสันติภาพตามข้อเรียกร้องจากองค์การสหประชาชาติ มีโอกาสถูกดำเนินคดีตามมาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรม ส่งผลทำให้รัฐบาลไทยต้องตัดสินใจ

ในการลงนามในลักษณะสนธิสัญญาทวิภาคีที่เรียกว่า Article 98 Agreement โดยรัฐมนตรีต่างประเทศของไทยในสมัยนั้น คือ ดร. สุรเกียรติ์ เสถียรไทย ได้ร่วมลงนามเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน ค.ศ. 2003 กับ ทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยในเวลานั้น คือ ท่าน Darryl N. Johnson (Georgetown Law, 2018)

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

ภายหลังศาลอาญาระหว่างประเทศมีผลบังคับในทางกฎหมายระหว่างประเทศต่อการพิจารณาคดีแล้ว ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ในการพิจารณาเรื่องหลักการเสริมเขตอำนาจศาลภายในของรัฐ และกรณีที่สำคัญที่เกิดขึ้นจากปัญหาในมาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรม ส่งผลโดยตรงให้เกิดการทำสนธิสัญญาทวิภาคีว่าด้วยความคุ้มกันของรัฐในมาตรา 98 ของธรรมนูญกรุงโรม ในลักษณะรัฐต่อรัฐโดยเป็นความคิดริเริ่มของสหรัฐอเมริกา เป็นการดำเนินการที่เป็นไปโดยอาศัยหลักความคุ้มกันของรัฐ (State Immunity) โดยเป็นความคุ้มกันลักษณะเด็ดขาด (Absolute Immunity) สอดคล้องกับหลักคิดของ John Bolton และ Stephen W. Preston โดยการทำสนธิสัญญาดังกล่าวเป็นไปโดยความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย ดังนั้น จึงยังเป็นทางเลือกทางหนึ่งของการแก้ไขปัญหาประเด็นกฎหมายที่ยังมีข้อถกเถียงในหลักการเสริมเขตอำนาจศาลภายในของรัฐ (complementarity principle) และปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับคำนิยามของอาชญากรรม การรุกราน (crime of aggression) ส่งผลทำให้สหรัฐอเมริกาไม่ยินยอมเข้าเป็นภาคีของศาลอาญาระหว่างประเทศ ประกอบกับผลของข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1422 เป็นการออกโดยพลการ โดยปราศจากการใช้เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศในการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีที่จะเป็นการคุกคามต่อสันติภาพ หรือการรุกราน อันเป็นการทำลายสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ไม่สอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติในหมวดที่ 14 เรื่องศาลอาญาระหว่างประเทศ

ดังนั้น การทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงอันเกิดจากอาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศนั้น ย่อมต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ อย่างในการทำงานในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากแต่ละประเทศมีความแตกต่างด้านการเมืองและระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจจำเป็นต้องปกป้องผลประโยชน์ของตนเองทั้งในประเทศของตนและในต่างประเทศ ทำให้เกิดการถกเถียงในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ได้อย่างสมบูรณ์ จึงจำเป็นที่ต้องอาศัยความร่วมมือเท่าที่หลาย ๆ ประเทศสามารถจะดำเนินการต่อไปได้ภายใต้กรอบกฎบัตรสหประชาชาติ เพื่อต้องการลดอุปสรรคให้เหลือน้อยที่สุดเพื่อทำให้การทำงานของหน่วยงานโดยเฉพาะในที่นี่คือเพื่อให้ศาลอาญาระหว่างประเทศสามารถดำเนินการพิจารณาคดีประเภทความผิดที่ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญกรุงโรมต่อไปได้ภายใต้สถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งทางการเมืองต่อไปในปัจจุบันและในอนาคต

จัดทำโดย

นายยุทธพงศ์ ปิ่นอนงค์

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

โทร 0 2244 2060 โทรสาร 0 2244 2058

Email : sapagroup01@gmail.com

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรรภิรมย์ สุนทรนาเวศ. (2542). **ศาลอาญาระหว่างประเทศ**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สาขาวิชานิติศาสตร์.
- กระทรวงการต่างประเทศ, กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, กองแปล. (2544). **คำแปลธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย.
- กิตติ ชยางคกุล. (2558). **หลักอำนาจเสริมของศาลอาญาระหว่างประเทศ กับอาชญากรรมอันเป็นการุกราน Complementary Principle of the International Criminal Court and the Crime of Aggression**. สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSocSci/article/download/44683/37037/>
- ชนันภรณ์ บุญเกิดทรัพย์. (2547). **ปัญหาและแนวทางว่าด้วยความคุ้มกันของกองกำลังสหประชาชาติในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในบริบทของศาลอาญาระหว่างประเทศ**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สาขาวิชานิติศาสตร์.
- ชุมพล สายสุนทร. (2561). **กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ทำไมศาลอาญาระหว่างประเทศจึงถูกวิจารณ์?. (7 ตุลาคม 2018). **บีบีซีไทย**. สืบค้น 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 จาก <https://www.bbc.com/thai/international-45738840>
- ไพลิน อภิตักขกุล. (2553). **ผลกระทบของศาลอาญาระหว่างประเทศที่มีต่อวิธีพิจารณาความอาญาของไทย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สาขาวิชากฎหมายอาญา.
- รินทร์ธิดา เขียวธิตกุล. (2548). **ผลกระทบของธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศต่อรัฐและคนในชาติของรัฐที่ไม่เป็นภาคี : ศึกษากรณีประเทศไทย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สาขาวิชานิติศาสตร์.
- สันติ อิศโรธกุล. (2545). **สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับศาลอาญาระหว่างประเทศ**. สืบค้น 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=99&Recl=2881&obj_id=30852&showmenu=no
- สรารุช เบญจกุล. (2554). **ศาลอาญาระหว่างประเทศกระทบเขตอำนาจศาลไทยหรือไม่**. สืบค้น 3 ธันวาคม พ.ศ. 2561 จาก <https://www.isranews.org/isranews-article/3246-%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%8D%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%97%E0%B8%9A%E0%B9%80%E0%B8%82%E0%B8%95%E0%B8%AD%E0%B8%B3%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%88%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B9%84%E0%B8%A1%E0%B9%88.html>

ภาษาต่างประเทศ

- Agence France Presse. (2017). **US played key role in helping AFP retake Marawi: envoy.** Retrieved December 7, 2018 from <https://news.abs-cbn.com/news/10/26/17us-played-key-role-in-helping-afp-retake-marawi-envoy>
- Bolton, J. (2006). **Statements by John Bolton on the ICC and International Law.** Retrieved September 30, 2018 from http://www.iccnw.org/documents/Bolton%20Quotes_ICC.pdf
- Bradley, C. A. (2002). **U.S. Announces Intent Not to Ratify International Criminal Court Treaty.** Retrieved January 22, 2019 from <https://www.asil.org/insights/volume/7/issue/7/us-announces-intent-not-ratify-international-criminal-court-treaty>
- Cherif, B. M., & Bruce, B. (1999). **ICC Ratification and National Implementing Legislation.** Retrieved September 30, 2018 from https://imera.univ-amu.fr/fr/system/files/cv_broomhall_bruce.pdf
- Christi, P. (2003). **The International Criminal Court: One Standard of Justice An Action Guide.** Retrieved January 9, 2019 from <http://www.iccnw.org/documents/HagueAppealArt98BriefApr03.pdf>
- EL Zeidy, M. M. (2002). **The Principle of Complementarity: A New Machinery to Implement International Criminal Law.** Retrieved September 30, 2018 from https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwiSpqXolPveAhWJM48KHRo2Ac8QFjAAegQICRAC&url=http%3A%2F%2Frepository.law.umich.edu%2Fcgi%2Fviewcontent.cgi%3Farticle%3D1351%26context%3Dmjil&usg=AOvVaw03x-A2U_gAm3Dc9WnW8Dhe&httpsredir=1&article=1351&context=mjilAEE9-4757-ABE7-9CDC7CF02886/283503/RomeStatutEng1.pdf
- Fabricius, P. (2017). **South Africa confirms withdrawal from ICC.** Retrieved September 30, 2018 from <https://www.dailymaverick.co.za/article/2017-12-07-south-africa-confirms-withdrawal-from-icc/>
- Fisher, M. (2017). **Trump Prepares Orders Aiming at Global Funding and Treaties.** Retrieved September 30, 2018 from <https://www.nytimes.com/2017/01/25/us/politics/united-nations-trump-administration.html>
- Georgetown Law. (2018). **Countries that have Signed Article 98 Agreements with the U.S..** Retrieved September 30, 2018 from http://guides.ll.georgetown.edu/ld.php?content_id=38318383
- Greppi, E. (1999). **The evolution of individual criminal responsibility under international law.** Retrieved September 29, 2018 from <http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/57jq2x?opendocument>
- International Criminal Court. (2011). **Rome Statute of the International Criminal Court.**

- Retrieved September 30, 2018 from [https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/ADD16852-Labott, E. & Clarke, H. \(2018\). US threatens sanctions against International Criminal Court, will close PLO office in Washington](https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/ADD16852-Labott,%20E.%20&%20Clarke,%20H.%20(2018).%20US%20threatens%20sanctions%20against%20International%20Criminal%20Court,%20will%20close%20PLO%20office%20in%20Washington.). Retrieved September 30, 2018 from <https://edition.cnn.com/2018/09/10/politics/us-bolton-icc-plo-intl/index.html>
- Murphy, R. (2013). **Many criticisms on International Criminal Court have validity**. Retrieved September 29, 2018 from <https://www.irishtimes.com/opinion/many-criticisms-of-international-criminal-court-have-validity-1.1418128>
- Pankratz, J. R. (1992). **Neutral Principles and the Right to Neutral Access to the Courts**. Retrieved September 30, 2018 from <https://www.repository.law.indiana.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1459&context=ilj>
- Petersen, H. E. (2018). **Rodrigo Duterte to pull Philippines out of international criminal court**. Retrieved September 30, 2018 from <https://www.theguardian.com/world/2018/mar/14/rodrigo-duterte-to-pull-philippines-out-of-international-criminal-court-icc>
- Preston, S. W. (2015). **Department of Defense Law of War manual**. Retrieved September 30, 2018 from <http://archive.defense.gov/pubs/law-of-war-manual-june-2015.pdf>
- Schabas, W. A. (2002). **An introduction to the International Criminal Court**. Retrieved September 29, 2018 from <http://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam033/00069751.pdf>
- Timeline. (2018a). **Burundi profile**. Retrieved September 30, 2018 from <https://www.bbc.com/news/world-africa-13087604>
- _____. (2018b). **The Gambia profile**. Retrieved September 30, 2018 from <https://www.bbc.com/news/world-africa-13380407>
- United Nations. (1945). **Charter of the United Nations**. Retrieved January 4, 2019 from <http://www.un.org/en/sections/un-charter/un-charter-full-text/>
- _____. (2008). **United Nations Peacekeeping Operations Principles and Guideline**. Retrieved December 3, 2018 from https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/capstone_eng_0.pdf
- United Nations Peacekeeping. (2018). **How we are funded**. Retrieved December 3, 2018 from <https://peacekeeping.un.org/en/how-we-are-funded>
- U.S. Department of State Diplomacy in Action. (2010). **International Criminal Court**. Retrieved September 30, 2018 from <https://www.state.gov/j/gcj/icc/>
- Waugaman, A. & Liaison, M. (1998). **A TIMELINE of the ESTABLISHMENT of the INTERNATIONAL CRIMINAL COURT**. Retrieved September 30, 2018 from <http://www.iccnw.org/documents/History.pdf>
- Weed, M. C. (2011). **International Criminal Court and the Rome Statute** Retrieved September 29, 2018 from <https://fas.org/sgp/crs/row/R41682.pdf>
- WikiLeaks. (2010). **IDF Mag Mandebilit on IDF investigations into operation cast lead**. Retrieved September 30, 2018 from https://wikileaks.org/plusd/cables/10TELAIV417_a.html